

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Izabeli Żak

Tytuł rozprawy: **Wpływ 3-tygodniowego treningu mięśni dna miednicy wg koncepcji Corefit®System na morfologię mięśnia poprzecznego brzucha oraz samoocenę stanu dolnych dróg moczowych u kobiet**

Podstawę opracowania recenzji stanowi Uchwała Nr 16-VI/2019 Rady Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach,
z dnia 18.06.2019 r.

Ocena formalna rozprawy

Przedstawiona do oceny rozprawa stanowi oprawiony maszynopis liczący 83 strony. Treść rozprawy jest zgodna z jej tytułem i została podzielona na 6 rozdziałów. Układ rozdziałów jest zgodny z zasadami przyjętymi dla tego typu opracowań. Autorka zachowała odpowiednie proporcje pomiędzy teoretycznym wprowadzeniem do problematyki rozprawy, a częścią oryginalną dysertacji. W pracy umieszczono 14 tabel i 11 rycin. W ich numeracji oraz podpisach mają miejsce pewne niestaranności, i tak:

- na stronie 23 znajduje oznaczona cyfrą arabską się ryc. 2, a pierwszej brak, natomiast numeracja pozostałych rycin od I do X (str. 33 do 48) jest oznaczona cyframi rzymskimi i nie uwzględnia ryc. ze strony 23,
- na stronie 31 podpis tabeli 1 to „Tab. 1” natomiast w dalszej części w podpisach tabel zastosowano pełne wyrazy, np. „Tabela 2”.

Dla staranności w opracowaniach należy zachować jednakowość w numeracji i podpisach rycin oraz tabel.

Piśmiennictwo liczy 162 pozycje. W tej liczbie zawarto 27 pozycji w j. polskim oraz 135 pozycji obcojęzycznych. Wszystkie pozycje piśmiennictwa są w sposób bezpośredni lub pośredni związane z tematyką opracowania; 69 pozycji zostało wydanych przed rokiem 2000. Wydaje się mało zasadne umieszczanie w spisie piśmiennictwa pozycji literatury o tak odległym roku ich wydania, zwłaszcza, że pozostała, bardziej współczesna część literatury, jest poprawnie dobrana do tematu opracowania i wystarczająco przybliży Doktorantce oraz czytelnikowi omówione zagadnienia. W tekście brak cytowania pozycji numer 34 i 129. W wykazie piśmiennictwa spotyka się nieliczne błędy, np. nie zawsze jest on zgodny z alfabetem, w poz. 60 brak roku wydania, a w tekście pracy podano dla tej pozycji rok 2001, w poz. 17 podano rok wydania 1999, a w tekście str. 59- rok 1990, w poz. 138 podano rok wydania 2006, a w tekście str. 11 - rok 2008.

Dysertację uzupełnia streszczenie w języku angielskim, natomiast brak streszczenia w j. polskim oraz spisu tabel i rycin.

Ocena merytoryczna pracy

Niewydolność mięśni dna miednicy opisywano w literaturze głównie w aspekcie obniżenia narządów rodnych, zaburzeń sfery seksualnej oraz licznych dysfunkcji pęcherza moczowego, z których najczęstsze jest wysiłkowe nietrzymanie moczu. Z tego powodu leczenie dolegliwości uroginekologicznych do niedawna było domeną specjalistów z zakresu urologii i ginekologii. Wraz z rozwojem badań nad rolą mięśni grzbietu, brzucha i miednicy w zapewnieniu stabilizacji kompleksu biodrowo-lędźwiowo-miednicznego dowiedziono, że zespół mięśni dna miednicy ma o wiele większe znaczenie w zapewnieniu prawidłowego funkcjonowania ciała ludzkiego, niż tylko udział w czynnościach rozrodczych i wydalniczych.

Opublikowana w 1992 roku koncepcja systemu kontroli Panjabiego przyczyniła się do zmiany spojrzenia m.in. na czynność mięśni dna miednicy oraz ukierunkowała niektórych badaczy na poszukiwanie zależności pomiędzy bólami krzyża, a typowymi schorzeniami uroginekologicznymi. Brak wyczerpujących opracowań w literaturze oraz ustalonych w Polsce standardów postępowania w terapii zachowawczej dysfunkcji mięśni dna miednicy i związanych z nimi zaburzeń stabilizacji kompleksu biodrowo-lędźwiowo-miednicznego, a z drugiej strony znaczna częstość tych zaburzeń występujących u osób dotkniętych

wspomnianą patologią, niezależnie od ilości lat, stworzyły potrzebę poszukiwania skutecznej formy terapii, zarówno dla dysfunkcji pęcherza moczowego i narządów rodnych, jak i zespołów bólowych odcinka lędźwiowego kręgosłupa.

Badania Doktorantki przedstawione w recenzowanej pracy wpisują się w próbę rozwiązania bardzo istotnego ginekologiczno-urologicznego oraz ortopedyczno-rehabilitacyjnego problemu. Stwarzają one próbę oceny innowacyjnej koncepcji treningu mięśni dna miednicy. Metoda skonstruowana została na podstawie wytycznych omówionych w licznych, cytowanych pozycjach piśmiennictwa oraz praktycznych doświadczeń Doktorantki.

W rozdziale zatytułowanym „Wprowadzenie” Autorka z bardzo dobrą znajomością zagadnienia wprowadza czytelnika w tematykę dysertacji. W rozdziale tym zawarte są elementy anatomii i wieloaspektowa funkcja kobiecego dna miednicy, dysfunkcje dna miednicy oraz ich przyczyny, objawy, epidemiologia, przegląd form terapii patologii oraz założenia koncepcji Corefit® System.

Takie zbiorcze spojrzenie na omawiane zagadnienie pozwoliło Doktorantce na sformułowanie celu pracy i pytań badawczych oraz przyjęcie hipotez, w całym zakresie kompatybilnych z tematem rozprawy.

Na przeprowadzenie badań Doktorantka uzyskała zgodę Komisji Bioetycznej ds. Badań Naukowych przy AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach - numer zgody Autorka podała w tekście dysertacji (str. 30). Grupa, która uczestniczyła w badaniu wynosiła 57 kobiet w wieku 25 - 65 lat. Wszystkie uczestniczki zostały poinformowane o celu i sposobie prowadzonych badań oraz o możliwości rezygnacji na każdym etapie bez żadnych dla nich konsekwencji i wyraziły pisemną zgodę na udział w eksperymencie. Organizacja badań nie budzi zastrzeżeń, natomiast wydaje się, że Doktorantka przyporządkowała do badań kobiety w zbyt dużym przedziale wieku. Obraz badanych parametrów kobiety w wieku 25 lat, a następnie 65 może być zafałszowany tą ilością lat. Chociaż we wniosku nr 4 (str. 69) podano, że „wiek badanych kobiet nie jest czynnikiem determinującym efekty terapii”, to proponuję dla potwierdzenia, badania bardziej liczebnej grupy. Rozdział ten poza analizą „materiału badawczego” i metodykę badań zawiera metodykę usprawniania. Z tego powodu powinien być zatytułowany „Materiał badawczy i metody”, a ponadto brakuje w tym rozdziale zakresu metod statystycznego opracowania danych uzyskanych z badań. Pewne uwagi budzi także ogólnie przyjęta zasada nazywania pacjentów badanych „materiałem”. Prawdą jest, że pacjenci są materiałem badawczym Doktorantki, lecz aby dać wyraz właściwemu,

podmiotowemu traktowaniu ludzi i uniknąć ich uprzedmiotowienia oraz dehumanizacji, proponuję stosować określenie „osoby badane”.

Bardzo istotną częścią tego rozdziału jest podrozdział 3.3 „Metodyka usprawniania”, ale zawarty w nim program ćwiczeń realizowanych w poszczególnych tygodniach, choć opisany bardzo szczegółowo, byłby łatwiejszy w odbiorze przy starannej dokumentacji fotograficznej tych ćwiczeń.

Rozdział 4 „Wyniki badań” poza wynikami, zawiera także ich omówienie, co powinno być uwzględnione w tytule rozdziału („Wyniki badań i ich omówienie”). W rozdziale tym, bardzo obszernym, kolejność analizy badanych parametrów jest zgodna z kolejnością umieszczoną w spisie treści, ale brak spisu rycin i tabel oraz błędna ich numeracja utrudnia czytelnikowi wybiórczą analizę wyników. Uzyskane wyniki pozwoliły zrealizować cel pracy oraz sformułować wnioski stanowiące odpowiedzi na wszystkie pytania badawcze jakie postawiła sobie Doktorantka dla realizacji projektu badawczego.

W Części dysertacji zawierającej dyskusję, Autorka potwierdziła szeroką wiedzę dotyczącą omawianej problematyki i wykazała się znajomością piśmiennictwa w tym zakresie. Istotną wartością tego rozdziału jest fakt, że Autorka nie omawia w nim ponownie w sposób szczegółowy wyników uzyskanych z badań, czego nie zawsze unikają autorzy podobnych opracowań, a jedynie rozdział ten zawiera syntezę i krytyczną analizę wyników badań własnych i ich porównanie z wynikami uzyskanymi przez autorów innych, zgodnych tematycznie opracowań.

W końcowej części dysertacji, w rozdziale „Wnioski” Autorka podkreśla aplikacyjną wartość proponowanej terapii, sugeruje potrzebę dalszych badań w kierunku ustalenia schematów postępowania dotyczących zwłaszcza optymalnego czasu trwania programu przywracania kontroli motorycznej dna miednicy oraz algorytmów postępowania w zależności od rodzaju i stopnia zaawansowania nietrzymania moczu. Doktorantka proponuje również oceną skuteczności koncepcji Corefit®System w terapii innych niż nietrzymanie moczu objawach dysfunkcji dna miednicy.

Reasumując, należy stwierdzić, że przedstawiona do oceny rozprawa doktorska, pomimo wykazanych niedociągnięć ma istotne znaczenie naukowe i aplikacyjne. Autorka wykazała się dobrą znajomością zagadnień podjętych w dysertacji, posiada umiejętność organizacji badań naukowych i samodzielnego ich prowadzenia, a także krytycznego spojrzenia na uzyskane wyniki. Przedstawione z obowiązku recenzenta uwagi mogą mieć nikły charakter dyskusyjny i nie umniejszają istotnej wartości pracy.

Opinia końcowa

Praca doktorska mgr Izabeli Żak, pt. „Wpływ 3-tygodniowego treningu mięśni dna miednicy wg koncepcji Corefit® System na morfologię mięśnia poprzecznego brzucha oraz samoocenę stanu dolnych dróg moczowych u kobiet" spełnia aktualne kryteria zawarte w Ustawie o stopniach naukowych.

W związku z powyższym przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach wniosek o dopuszczenie mgr Izabeli Żak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z. Wrzosek